

DOMOVINA

Oglasi:

Za 1 mm x 50 inseratnega stališča mali 80 vinarjev, vrstni 1-20 K, poslane, posmrtnice in reklame 2 K. Večkratne objave popust.

Izhaja ob ponedeljkih, sredah in petkih.

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Sočna ulica 6.

Naročnina:

Za celo „Domovino“ (trikrat na teden) mesečno 3 K, četrtletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K. Poškova številka mesečno 1 K, četrtletno 3 K, polletno 6 K, celoletno 12 K.

Občinski volilni red za Slovenijo sprejet.

Volilna pravica že z 21. letom in enoletnim bivanjem. — Razširjena volilna pravica za ženske. — V občinske odbore ženske še ne pridejo. — Volilna dolžnost odpravljena. — Proporcionalni volitev po listah. — Dr. Korošček redovniki bodo tudi volili. — Predsednik dr. Žerjav o novem volilnem redu.

Beograd, 8. febr. (Izvirno poročilo.) V zadnji seji ministrskega sveta je prišel v razpravo tudi občinski volilni red za Slovenijo. V celoti je bil z malimi izpremembami odobren in sklenjen volilni red, kakršnega je ministrstvu predložila deželna vlada v Ljubljani. Volilno pravico imajo vsi 21 let stari državljani moškega spola, ki bivajo v občini vsaj že eno leto. Ne glede na čas bivanja imajo razen tega volilno pravico javni nameščenci, železničarji in dobrovoljci, ako so na dan razpoložljive volilnih imenikov nastanjeni v občini. Ženske od 21. leta naprej imajo volilno pravico, ako bivajo v občini že eno leto ter samostojno gospodarijo v občini, bodisi na posestvu, bodisi v obrtu in ako jim je predpisan kak državni davek. Istotako imajo volilno pravico ženske, ki imajo najmanj osem razredov ljudske šole. Končno dobe to pravico tudi vse v občini stanujoče ženske, ki so kot strokovne delavke zaposlene v industriji, v obrtu, ali pa v trgovini. V občinski odbor morejo biti voljeni le moški, ženske pa sploh ne. Ta določila so bila sprejeta z ozirom na izenačenje volilnega reda z volilnimi redi drugih pokrajin naše kraljevine. Ministrski svet tudi ni sprejel predlagane volilne dolžnosti. Neizpremenjene ostanejo določbe o volilnem postopanju. Volitve se bodo vršile po vezanih listah, na sličen način kot so se vršile zadnje občinske volitve v Ljubljani. Uveden je proporcionalni način na vsako listo pride sorazmerno toliko odbornikov, kolikor odpade na posamezno stranko glasov. Podrobnosti volilnega reda bodo v nekaj dneh ugotovljene, nakar izide razglas, s katerim se razpisujejo v Sloveniji občinske volitve. Novi občinski volilni red je sprejet z večjim ali manjšim soglasjem slovenskih strank. Ministrski svet je vpošteval tudi nekatere posebne želje SVL in dr. Korošček bo lahko svoji stranki sporočil, da je ugodeno njegovi največji zahtevi s tem, da dobe volilno pravico tudi redovniki, ki so bili v prvotnem predlogu volilnega reda od te pravice izvzeti. Tako

je sedaj ustrezno tudi stranki župnikov in kaplanov.

SOCIALISTI PRI DR. ŽERJAVU.

LDU. Ljubljana, 8. febr. Na Krekovem trgu pred Mestnim domom se je vršil danes dopoldne od socialno-demokratske stranke sklican protestni shod proti nameravanemu volilnemu redu. Na shodu je poročal urednik Goluh. Soglasno je bila sklenjena resolucija, ki protestira proti nameravanemu volilnemu redu. Deputaciji, ki je izročila resolucijo, je predsednik deželne vlade dr. Žerjav izjavil, da je bila želja demokratske vlade, da narod pride čim prej do volitev. Pri tem se je vlada odločila za splošno in enako volilno pravico tudi za občine. Glede dobe bivanja se je vlada odločila za eno leto, ker smatra, da, kdor pride v občino mimogrede za malo časa, ne bo imel na njenem gospodarstvu zadostnega interesa. Volilno pravico bo imel vsak, kdor je dovršil 21. leto. Ta doba je izbrana zato, ker se po jugoslovanskem zakonu s tem letom doseže polnoletnost. Uvedba ženske volilne pravice je zadela na ovire, ker je v nekaterih delih države po veljavnih predpisih in po verskih običajih, ki jih ni mogoče nenadno izpremeniti, tak položaj, da je ravnopravna podelitev volilne pravice neizvedna. V Sloveniji je šla vlada še dalje v določitvi ženske volilne pravice, kakor na Hrvaškem. Volilni red za občine ustreza željam kmetškega ter mestnega in delavskega prebivalstva. V kmetijskih občinah se jemlje kot podlago ono kmetijsko gospodarstvo, kjer glavna družina izvaja volilno pravico, pa bodi to mož ali ženska. V mestih in industrijskih krajih pa je drugače in gre volilni red z enakopravnostjo do kraja. Volilno pravico bodo imele ne samo one ženske, ki gospodarijo samostojno na svojem posestvu ali obrtu, ne samo one, ki so dovršile osemrazredno ljudsko šolo, marveč tudi vse nastavljenke in strokovne delavke v obratih, trgovinah in tovarnah.

Razpust Narodnega predstavništva.

Beograd, 8. febr. (Izvirno poročilo.) Kakor je bilo pričakovati, pogajanja z opozicijo se bližajo svojemu brezuspešnemu koncu. Včeraj se je za opozicijo udeleževal razgovorov z vladno stranko dr. Korošček, ki pa je prinesel s seboj zelo razkošno spisan jedilni list. Značilno je za takozvane napredne člane opozicije, med katere se zlasti prišteva skupina Sumina in Lorkoviča, da so osvojili Korošček izrazito klerikalni program kot svojega. Zlasti je vzbudila pozornost stališče, ki ga je zavzela celotna opozicija glede sokolstva. Vlada vztraja slej kot prej odločno na zahtevi, da bi se Narodno predstavništvo ne smelo z ničemer drugim pečati kot z volilnim redom za državnozbornske volitve. Danes se je udeležil razgovorov z opozicijo minister Pribevič, vendar pa tudi to pot niso vzgledali za koncentracijsko ali širšo koalicijsko vlado ugod-

nejši. Nasprotno! V merodajnih krogih se izraza mnenje, da je smatrati pogajanja z opozicijo kakor za končana. Ministrska kandidata dr. Korošček in Gostinčar, ki sta se sicer nepopisno trudila, da bi prišla zopet v vlado, sta zopet propadla. Očividno sta zamudila ugodno priliko, ki se jima je nudila za časa krize lanske jesen. Kakor se na merodajnem mestu zatrjuje, je usoda Narodnega predstavništva že zapečaten in pričakovati je, da se prvi jugoslovanski začasni parlament v najkrajšem času razpusti.

VRNJEN MANDAT.

LDU. Beograd, 8. febr. Predsednik narodnega predstavništva dr. Pavlovič, kateremu je bil poverjen nalog, da vodi razgovore s strankam, za sestavo kabineta, je svoj mandat vrnil kroni, ker ni imel uspeha.

Jugoslovanski Sokol ne gre v Prago.

Zagreb, 8. febr. (Izvirno poročilo.) Vest, ki je došla iz Prage, da je češki Sokol povabil na vsesokolski zlet, ki se vrši letošnje poletje v Pragi, tudi italijanske gimnastike, je izzvala v jugoslovanskih sokolskih krogih veliko razočaranje. Pričakuje se, da bo vrhovno zastopstvo jugoslovanskega Sokola kratkomalo odbilo povabilo češkega Sokola in da se naše sokolstvo praškega vsesokolskega zleta ne bo udeležilo.

Ministri na potu v Ljubljano.

Beograd, 8. febr. (Izvirno poročilo.) Danes so se odpeljali iz Beograda minister za trgovino dr. Albert Kramer, minister za poljedelstvo (poljedelstvo) Kosta Stojanović in minister za šume in rude Anton Kristan. Njihova pot je namenjena v Ljubljano, kjer se bodo vršile v prihodnjih dneh važne gospodarske konference. Ob tej priliki se bo skušalo rešiti tudi vprašanje krize Ljubljansk7 deželne vlade.

NOBLOVA NAGRADA WILSONU.

LDU. Beograd, 8. febr. Predlogu jugoslovanskih vseučilišnih profesorjev, da se Noblova nagrada za mir za leto 1919. podeli predsedniku Wilsonu, so se priključili vsi člani norveškega parlamenta.

VLADA PROTI DRAGINJI.

LDU. Beograd, 8. febr. Včeraj je bila v kabinetu ministra za prehrano konferenca o gospodarskih problemih. Največja pozornost se je obrnila na sredstva, ki jih je minister prehrane predlagal za pobiranje draginje.

JUGOSLOVANSKE STARINE NA MADZARSKEM.

LDU. Beograd, 8. febr. Madžarska vlada je dovolila drju. Jovanu Radoviču, profesorju na beograjskem veučilišču, da po madžarskih muzejih preiskuje jugoslovanske starine.

ARETIRAN MADZARSKI NADSKOF.

LDU. Temešvar, 8. febr. Aretirali so nadškofa Gladfelderja in sto dijakov zaradi zarote proti Rumuniji.

PRIJETI TIHOTAPCI.

Ljubljana, 8. febr. Obmejnemu komisarijatu v Špilju se je po dolgotrajnem zasledovanju posrečilo zasačiti tihotapsko družbo, ki je s pomočjo nekaterih finančnih stražnikov iztihotapljala večje množine živil in tobaka v Avstrijo. Večina krivcev je že pod ključem; uradni organi pa bodo predani porotnemu sodišču zaradi zločina zlorabe uradne oblasti in zaradi podkupljivosti.

IZROČITEV NEMSKIH VOJNIH ZLOČINCEV.

LDU. Berlin, 6. febr. (DANKU.) „8 Uhr-Abendblatt“ poroča: Že danes se lahko reče, da je državni kabinet pripravljen, in stvari izročitve krivcev popustiti toliko, da ne bo vztrajal na tem, da naj bi se vojni krivci sodili pred državnim sodiščem v Lipskem, marveč da bi se izročili nevtralnemu sodišču.

Ali ste že plačali naročnino?

Zakaj je naša duhovščina sokriva vojnih grozot?

Zgodovina bo imela dovolj prilike popisati, kako se je Avstrija pripravljala na vojno, preden je leta 1914. izročila Srbiji ultimatum ter pričela proti njej vojno. Tudi najbolj kratkovidnemu človeku pa je že danes marsikaj jasno, kar pred vojno ni uvidel. Danes vemo, da je bila vojna napoved Avstrije mogoča le zaradi tega, ker so se državniki zanašali in zanesli na zvestobo in vdanost državljanov in ker je avstrijska vlada vedela, da ima po vseh pokrajinah pripravljene organizacije in ljudi, ki bodo njen korak zagovarjali ter navduševali ljudstvo za vojno.

Pred vojno ni bilo v Avstriji nobene stranke, ki bi bila za to državo in njene vladarje tako navdušena, kot je bila stranka slovenske duhovščine, ki si je nadela slepilno ime Slovenska ljudska stranka. Voditelji SLS. so bili vedno najudanejši služabniki Habsburžanov, ki so svojo zvestobo zlasti potrjevali s tem, da so v parlamentu in v delegacijah brezpogojno zagovarjali vlado ter glasovali za proračune. Zlasti so bili slovenski klerikali hudi zagovorniki velikih izdatkov za vojaščino in so dejansko največ pripomogli, da je Avstrija dobila kredite, s katerimi je povečavala tovarne za orožje, municijo in druge vojaške potrebitine. Duhovščina sicer ni sama delala kanofov, strojnic in pušk, pač pa je dovolila po svojih parlamentarnih zastopnikih denar, da je Avstrija mogla pripravljati vojno. Tudi so zastopniki SLS. parlamentarnim potem odobrili zakon o vojnih dajatvah, ki je pozneje med vojno prizadejal ljudstvu toliko škode in gorja. Da je imela SLS. največ zaslug za pripravljanje mobilizacije, potrjuje dejstvo, da je v znak posebnega priznanja in nemejenega zaupanja postal poslanec SLS. predsednik avstrijskega parlamentarnega brambnega odseka.

O predstoječi mobilizaciji in o vojnih pripravah je bil razen najvišjih državnih krogov le malokdo poučen. Le par oseb je pred vojno napovedjo izvedelo prave namene vlade. Med temi redkimi in najbolj zaupljivimi osebami pa se je nahajal tudi zastopnik SLS., bivši deželni glavar dr. Šusteršič. Bil je takorekoč član glavnega odbora družbe, ki je napovedala in zakrivila svetovno vojno. Kot načelnik SLS. je bil istočasno kolovodja nekake slovenske podružnice te brezvestne družbe. Tako so postali slovenski duhovniki in klerikalni župani glavni agitatorji za vojno.

Ko se pri nas še nikomur sanjalo ni o vojni, je že vodstvo SLS. „pripravljalo“ javno mnenje na vojno ter podpihovalo ljudi, da bi drveli ob razglašenem trenutku kakor besni v strelske jarkove. Potem, ko so voditelji SLS. na Dunaju omogočili priprave za vojno, so namreč vrgli vse sile svoje stranke na „delo“ med ljudstvom.

V avstro-ogrski monarhiji je bila SLS. prva, ki je napovedala Srbom vojno, četudi takrat še ni nihče vedel, da pride v kratkem tudi vojna napoved avstrijskega cesarja. Še vsem nam je v spominu 5. julij 1914., na kateri dan se je vršila v ljubljanskem „Unionu“ v največjo sramoto, kar jih je dočakal naš narod, shod SLS., na katerem je govoril dr. Šusteršič tako, da mu že samo zaradi tega govora ni nikdar več mogoče vrniti se v Jugoslavijo. Povzdigujoč roparske Habsburžane v deveta nebesa ter proslavljajoč zlasti klerikalca Franca Ferdinanda, ki je bil najopasnejši človek neodvisne in ujedinjene Jugoslavije, je nagromadil proti našim bratom Srbom taka žaljenja in tako zaničevanje, da bi jih največji žganjar proti drugemu žganjarju ne mogel uporabiti. Cela priredba pa je končala s hujskanjem na vojno. Dr. Šusteršič je namreč končal svoj slavni govor z naslednjimi besedami: „Naši regimenti pred sovražnikom še nikdar niso ušli, in kadar bo naš cesar nas klical, da obračunamo s hudodelci, takrat bodo ti takozvani „bratje Srbi“ čutili našo pest (živahno pritrjevanje), takrat bo težka pest slovenskega vojaka, slovenskega fanta razdrobila črepinjo listega Srba itd.“ (Klici: Tako je! Proč s Srbijo!)

Dr. Šusteršičev govor so ves čas spremljali burni klici pritrjevanja. In to je pri stvari najbolj zanimivo; kajti dr. Šusteršiča je SLS. že zdavnaj zatajila, ne more pa zatajiti vseh drugih, ki so se leta 1914. z isto vnetostjo kot dr. Šusteršič udeleževali hujskarije za vojno. Iz govora poslanca Povšeta, ki je predsedoval unijonskemu shodu, je razvidno, da je bila SLS. enodušna za boj proti Srbom. Povše je namreč izjavil: „Teško je človeku, ki je ganjen v globosti svoje duše, veliko

govoriti, ne da bi se pri tem ne solzil. Hočem torej prenehati. Zbrali ste se prevzvišeni gospod vladika kot cerkveni knez na Kranjskem, zbrali ste se častiti duhovni gospodje, zbrali ste se gospodje poslanci SLS. v državnem in deželnem zboru, zbrali ste se župani in občinski možje, prišlo si ljudstvo... Vprašam Vas, kdo je bolj poklican, dati izraza čustvom, ki navdajajo naša verna srca, kakor oni mož, ki vodi naš narod, naš voditelj dr. Šusteršič, naš deželni glavar. (Živahni živio-klici in ploskanje.) Zaraditega ga naprošam, da prevzame besedo in govori iz srca nas vseh. (Ponovni viharni živio-klici in ploskanje.)

Ako bi ne imeli nobenega drugega dokaza kot shod 5. julija 1914., bi zadostoval ta zato, da je SLS. bila na začetku svetovne vojne stranka, ki je v službi Habsburžanov sistematično pripravljala na vojno in s tem postala sokriva poznejših vojnih strahot.

Dopisi.

Iz Zagradca. Shod kmečke stranke v nedeljo dne 25. p. m. se je prav dobro obnesel. Klerikalci se ga niso niti motili upali. Košakov, ki so „z veseljem“ podpisovali ovadbe med vojsko in sprajljali tako ljudi k vojakom, ne bomo več volili. Take ljudi poslali smo, enako kakor so naredili s proslulim Vehovcem v Žužemberku, že davno v penzjon. Župnika na shod tudi ni bilo, ker ga menda še vedno orglje strašijo. Za javne shode je odigral, spada le še na bolj varne shode kakor n. pr. dekanijske konference. Mi Zagradčani spoštujemo vero in duhovnike, toda zunaj v javnem življenju hočemo voditi vajeti mi sami. Dorasle se čutimo: vojska nas je bridko preskusila in jeroštva se hočemo otrresti enkrat za vselej. Poznamo veliki pomen vere, toda ne pripuščamo, da bi se zlorabila v politične namene in ne trpimo, da bi bil duhovnik v cerkvi političen agitator.

Iz Dobrnica se nam poroča, da je en shod SKS. razbil kaplan Hafner, drugega ni mogel več, ker je čutil ljudski odpor. Tega kaplana bomo dali pod steklo, da ga prikažemo javnosti v pravi luči. Ljudem, ki pristopajo v Samostojno kmetijsko stranko, grozi, da jih ne bo prišel prevideti, če zbole. Ali ne bo konec takih nasilnosti in take zlorabe vere? Ali se nas res hoče tirati do samopomoči?

Iz Hinj piše priprost kmet, da agitacija župnika presega vse meje in da treba nekaj ukreniti, da se neha, kar ta počenja. Ljudem grozi, da jih bo smatral za očitne odpadnike od vere, če bodo volili drugače kot bo rekel on, oziroma če bi kdo pristopil nasprotni stranki.

Iz Soteske. Naš župnik toči krokodilove solze, ker je prestavljen Bastaš. Ako ne bo dal miru, bomo postali bolj odkriti in potem, gospod župnik, in drugi prizadeti..., si neprimlike sami sebi pripišite. Ne napenjajte loka preveč!

Kmetijstvo, trgovina in industrija.

g. Naši gozdovi. Ker so se pojavljale v javnosti pritožbe, češ, da se varavnost sistematično uničujejo naši gozdovi in da zadene glavna krivda gozdnovarstvene organe, so se uvedle poizvedbe, ki so dokazale, da se res tu in tam nekoliko preveč seka, da se pa o kakem sistematičnem uničevanju ne da govoriti in da vrši gozdnovarstveno osebje težko službo vestno po predpisih. Nedostatki javne uprave v tem oziru obstoje v naslednjem: 1.) Na Gorenjskem je mnogo lesnih prekupčevalcev, ki niso lesni trgovci in tudi nimajo priglašene obrti in kupujejo les od kmetov in vdov ter ga oddajajo potem lesnim trgovcem za velik dobiček. Proti tem bo treba nastopiti potom orožništva zaradi prestopka obrtnega zakona. 2.) Obče znano je, da imamo v Sloveniji v gozdarski stroki premalo strokovnjakov, tako, da morajo posamezniki opravljati službo za dva in še več. Zato bi bilo želeto, da podpira javnost to važno delo in nanašanja prestopke v zmislu določb gozdnega zakona orožništvu, gozdnovarstvenemu osebju ali neposredno okrajnim političnim oblastem. S tem, da se posamezni prekršaji kar objavljajo v časopisih, se stvari ne koristi, ker s tem še vedno ne ve za zlikovca in se tako dotični prestop-

nik opozori, da se pravočasno skrije in odtegne kazni. 3.) Kranjska dosedaj ni imela posebnega, razmeram primerne gozdnega zakona. Splošna zakonska določila, ki so še vedno v veljavi, so v pravem pomenu besede presplošna ter ne odgovarjajo povsod v zadostni meri. Z ozirom na to je gozdarski oddelek deželne vlade za Slovenijo na poziv predsedništva deželne vlade, oziroma ministrstva gozdov in rudnikov že izdelal in predložil na pristojno mesto csnutek enotnega deželnega gozdnega zakona za Slovenijo, s katerim se bo odpomoglo tem nedostatkom. Uvedla se bo splošna prijava golosekov in prebiralnih sečenj gotovih površin, kakor je to v veljavi na Koroškem z najboljšim uspehom že 35 let in na Štajerskem že 21 let. Skrbelo se bo za redno sekanje in spravljanje lesa in pravočasno pogozditev goličav v povsem zadostni meri. Podučevanje gozdnih posestnikov po strokovnjakih dobi moderno podlago. Posebno se bo pazilo na varstvo gozdov javnega interesa, na hudourniške okoliše in na vzdrževanje, oziroma povzdigo splošne gozdoreje v deželi. Upati je, da se zakon v kratkem uveljavi in da se nekateri predpisi uveljavijo tudi za prejšnje, še ne zastarele prestopke.

g. Nacionalizacija industrije. Na jugoslovanskem ozemlju se nahaja veliko število industrijskih podjetij, v katerih je vložen po veliki večini tuji, največ nemški in madžarski kapital. Na ta način bi šel zaslužek vseh teh industrijskih podjetij v tujino in nacionalizaciji teh podjetij je treba posvečati posebno pozornost. Naši mero-dajni činitelji se resno bavijo s tem problemom in nameravajo ustanoviti — kakor smo že poročali — veliko industrijsko banko, ki prevzame nalogo nacionalizacije tujih podjetij in podpiranje domačih, obenem pa bo skrbelo, da tuji ne dobijo v državi koncesij za produktivno eksploatacijo kakršnesibodi vrste.

g. Cene sladkorju. Uradno določanje cen sladkorju je močno oviralo produkcijo sladkorja v državi, ker poljedelci niso hoteli proizvajati sladkorne repe zaradi prenizkih cen, ki so jih plačevale tovarne. Zato se misli izročiti sladkor prosti trgovini in upanje je, da bomo potem pridelali v državi veliko več sladkorja, tako, da ne bomo popolnoma odvisni v tem oziru od inozemstva, ker se bodo poljedelci bolj pečali z gojitvijo sladkorne repe, za katero bodo dobivali večje cene kot sedaj.

g. Izplačevanje povzetij na Južni železnici. Vsled mnogih pritožb, da Južna železnica ne izplačuje strankam povzetij za tovarne pošiljkatve, sporočamo vsem interesentom, da je bila izdana okrožnica na vse postaje, da takoj pričnejo z izplačevanjem onih povzetij, za katera so prejeli od namembne postaje obvestilo, da je prejemnik blaga vplačal povzetje.

g. Seznam carine prostih predmetov. Delegacija ministrstva financ za Slovenijo v Ljubljani je dala natisniti v posebni brošuri seznam predmetov, ki so oproščeni carine ob uvozu iz pogodbenih držav v tuzemstvo. Ker je brošura tiskana le v majhnem številu izvodov, vabimo interesente, ki jo žele kupiti, da se takoj javijo društvu „Merkur“.

g. Reklamacijski rok za carino. Ker se dogaja mnogokrat, da carinski uradniki pogršno klasificirajo predmete in jih uvrščajo v postavke z višjo carino na škodo strank, opozarjamo vse interesente, da znaša reklamacijski rok šest mesecev in se šteje od dne zacarinjenja. Reklamacijam je treba vselej priložiti vzorce zacarinjenega predmeta, ki morajo nositi žig carinarnice in žig lastnika. Reklamacije brez vzorcev se ne morejo vpoštevati. Nasloviti je reklamacije na delegacijo ministrstva financ za Slovenijo v Ljubljani.

g. Slovenska izdaja carinske tarife in carinskega zakona. Te dni je bila dokončana slovenska prestava srbskega carinskega zakona in za kona o splošni carinski tarifi, ki veljata sedaj za vse naše kraljestvo. Slovenski prevod sta napravila dolgoletna carinska praktila gg. upravnika I. Piščanec in I. Rupelj. Oba zakona izideta v par mesecih v založbi delegacije ministrstva financ za Slovenijo. Računa se, da bo stal izvod približno 40 K. Interesenti naj javijo društvu „Merkur“ v Ljubljani, koliko izvodov naročajo.

g. Bombaž. Sedaj je trgovina z bombažem največja dobrot za Anglijo in prinaša največ dobička. To pa zato, ker je potreba sedaj največja. Odjemalci bombaža si med vojno niso mogli polniti svojih zalog po potrebi zaradi pomanjkanja ladij. Tudi je Amerika v velikem obsegu zmanjšala dobavo. Tako se je med vojno

produkcija zmanjšala. Tudi v prvih mesecih po sklepu premirja se dobava ni dvignila, ker ni bilo zaupanja v cene, valute pa nestalne. Šele meseca aprila je začela cveteti trgovina. Nastalo je velikansko povpraševanje po blagu in prekoračilo celo zaloge. Cene so se začele dvigati in trgovci z bombaževino delajo lepe dobičke. Produkcija se ni zvišala, raje še zmanjšala in to zaradi poletne delavske stavke, ki je skrajšala delovni čas od 55½ na 48 ur na teden. Ker se delo delavca v kratkem času ne da nadomestiti s stroji, je občno mnenje, da bo trajalo še nekaj let, da si bodo trgovci lahko napolnili svoje zaloge. Povpraševanje po blagu je veliko, cene ne pojdajo navzdol.

g. **Na tržaški borzi** se močno čutijo posledice nesigurnosti v jadranskem vprašanju. Posebno vrednost tujih valut se zelo dviga, medtem, ko italijanska lira pada. Italija je pač gospodarsko prešibka, da bi mogla dolgo živeti v negotovosti.

g. **Prometna zveza s Čehoslovaško republiko.** Čehoslovaški republiko je na podlagi St. Germanske pogodbe zajamčen prost dostop k Jadranskemu morju, in sicer na dveh črtah. Prva vodi iz Budjejevic preko Linca in St. Mihaela v Celovec, dalje po našem ozemlju preko Področice, Jesenic in Bohinja v Trst. Druga pa vodi iz Bratislave (Požuna) preko Sopronja, Sombotelja in Mura Keresztura na Pragersko in preko Zagreba na Reko.

g. **Čehoslovaška republika** je ponudila Italiji trgovsko in carinsko konvencijo na podlagi klavzule najbolj ugodovane države. V svrhu pospeševanja vzajemne izmene blaga sta vladi pripravljena eventualno ublažiti režim uvoznih in izvoznih prepovedi, ki so sedaj v veljavi. Češko zunanje ministrstvo je obljubilo, da bo pospeševati izvoz na Trst z vsemi sredstvi in nuditi izvoznikom via Trst v ta namen na svojih železniških progah vse olajšave. Od Italije pa pričakuje, da Italija na svoji strani podpira pomorski promet, da napravi za tranzit preko Trsta enotne in direktne tarife. Posebne komisije izvedencev zbirajo sedaj potrebno gradivo za sklep trgovske pogodbe.

g. **Gospodarska važnost Rusije.** Zapadna Evropa je v veliki zadregi. Z Rusijo se ne more sprizajziti, brez nje pa skoraj živeti ne more. Rusija je bogata poljedelska država in ona je pred vojno preskrbovala z žitom skoraj celo Evropo. Po en milijon in pol vagonov žita je šlo vsako leto iz Rusije in pomanjkanje tega ruskega žita se sedaj čuti povsod. Krompirja se je izvažalo iz Rusije letno po 330 do 350 tisoč kvintalov in na vsakega človeka v Evropi je dajala Rusija po deset jajec, skupaj tri milijarde kosov! Leta 1910. je bilo na Ruskem 23 milijonov konj, 61 milijonov ovac in koz, 33 milijonov prasičev, 44 milijonov glav goved! 40 do 50 tisoč konj po nizki ceni je izvažala Rusija pred vojno vsako leto. Polovico svetovnega pridelka lanu je pridelala Rusija. Ta lan je šel v Anglijo, Nemčijo in Avstrijo in lahko smo imeli poceni platno. Kakor se iz teh števil vidijo, je Evropa zelo odvisna od Rusije in zato se bo morala z njo sporazumeti prav kmalu.

g. **Ameriška denarna podpora.** Novi ameriški minister financ Huston je izjavil, da ne bo dovoljeval novih posojil evropskim državam, izvzemši one, katerim grozi lakota. S tem bo v prvi vrsti zadeta Italija, ki brez ameriške denarne podpore ne more izhajati.

Politične vesti.

p. **O vojni konvenciji med Jugoslavijo in Čehoslovaško** se piše v zadnjem času. Baje se že vršijo tozadevna pogajanja in potekajo zelo dobro. Uvidevamo potrebo take konvencije, ker smo Jugoslovani in Čehoslovaki bolj kot kdaj navezani eni na druge, posebno z ozirom na Madžarsko, ki leži med nami in je sovražno razpoložena proti nam, posebno pa proti Čehoslovakom. Ampak na naslov Čehoslovakov moramo pri tej priliki vendar napisati nekaj odkritorskih besed. Naš prvi in najnevarnejši sovražnik je naš zapadni sosed, Italijan, in ravno z njim negujejo Čehoslovaki naravnost pristržne odnose. Mi ne zahtevamo in ne pričakujemo od Čehoslovakov, da bi se oni zaradi nas naravnost in takoj sprli z Italijani, ampak to lahko pričakujemo od njih, da nas zaradi Italijanov ne žalijo, kar se v zadnjem času dogaja že pre-pogostoma. Omenjamo samo dva kričeča slučaja, v Trstu so se vršila nekaka trgovska pogajanja med Italijo in Čehoslovaško in pri tej priliki je službeni zastopnik čehoslovaške repu-

blike proslavljal italijanstvo Trsta in izrazil svoje veselje nad tem, da je Italija okupirala Trst! In ko so se vračali čehoslovaški legionarji skozi Trst, je njihov poveljnik tudi proslavljal Italijo kot odrešiteljico in osvoboditeljico malih narodov, nahajal se je pa s svojimi legionarji na tleh, ki jih hoče Italija nasilno odvzeti nam, ker so naša! Mi smo Slovani in hočemo živeti z vsemi slovanskimi državami — tudi s Čehoslovaško — v najboljših odnošajih, ampak Čehoslovaki naj ne pričakujejo od nas, da jih bomo mi branili pred Madžarji, dokler bodo oni nasproti nam tako breztahtni. To mora jugoslovska javnost Čehoslovakom povedati odkrito in brez vseh ovinkov!

p. **Italijanska požrešnost.** Italijanska vlada se še ni spametovala, ona še vedno misli in upa, da nas bo ugujala in sedaj prihaja celo z novimi pretinjami. Ona pravi, da bo uveljavila londonski dogovor, ako se ne uklonimo, ampak Reke nam vseeno ne bo izročila niti v tem slučaju, četudi bi Reka po londonskem dogovoru imela pripasti nam. Verujemo prav radi, da bi Italija najraje pohrustala celo Jugoslavijo, da bi se lačni Italijani mogli najesti pridelkov naših rodovitnih polj in da jim ne bi bilo treba iskati kruha po celem svetu, ampak našla se bo vendar pravica in ako je ne dobimo v Parizu, jo dobimo kje drugje. Amerika, od katere je Italija tako odvisna, stoji na naši strani in mi tudi nismo tako slabi, da bi si morali dati dopasti ravno vse od strani Italije, ki bi najpametnejše storila, da nas ne sili s svojim vedenjem, da se poslužimo v obrambo naših pravic ravno najskrajnejšega sredstva!

p. **Vztrajajmo!** Pod naslovom „Nič malodušnosti, nič nervoznosti!“ priobčuje „Slovenski Narod“ dopis iz Pariza, v katerem dopisnik poziva k vztrajanju, ker ni nobenega vzroka za malodušnost in nervoznost, ker imamo močno oporo v Ameriki in v dejstvu, da ne zahtevamo ničesar, kar ni našega. Italijani še vedno razširjajo vesti, češ, da bi Srbi še bili za sporazum, ampak Hrvati in Slovenci da o sporazumu nečejo nič slišati in pritiskajo v tem zmislu na Beograd. Ako se s tem Lahit tolažijo, naj se, mi pa vemo, da to ni nobena tolažba, ker Jugoslovani smo en narod in smo tudi z ozirom na jadransko vprašanje popolnoma edini. O tem se je svet že mogel prepričati in mu bomo dali — ako bo treba — še večkrat priliko prepričati se o tem, ker v boju za Adrijo ostanemo vztrajni vsi Slovenci, Hrvati in Srbi brez izjeme in brez odnehanja, četudi je dobila te dni naša vlada od Francije in Anglije novo noto, v kateri se jo obvešča o natančni vsebini londonskega dogovora. Mi bomo vztrajali navzlic vsemu, ker vemo, da je vsako nasilje kratkega življenja. Mi smo prestali že najrazličnejša nasilja — tudi hujša kot je londonski pakt — pa vendar smo ostali živi in napredujemo, pa bomo prenesli za enkrat tudi najnovejšo nasilje. Ampak tega naj nihče ne pričakuje od nas, da bi se mi uklonili in priznali to nasilje! Mi bomo vztrajali in čakali, da pride naš veliki dan, ko postavimo na naši Soči in v naših Brdih našo zapadno mejo. Italija hoče postati nova Avstrija. Dobro, mi vemo kaka usoda je doletela Avstrijo in ako se Italija ničesar ni naučila iz zgodovine, ni to naša krivda in ona bo nosila posledice, ki morajo slediti njeni zaslepljenosti in požrešnosti.

Novosti.

n. **Klerikalci še vedno sovražijo Srbe.** Včeraj se je vršil v veliki dvorani hotela „Union“ koncert klerikalne pevske zveze „Ljubljana“. Značilno za mišljenje tega klerikalnega društva je, da ni bilo med desetimi narednimi pesmami, ki so jih proizvajali, niti ene srbske, dočim so bile na programu slovenske pokrajinske, slovaške, dve hrvaški in ena črnogorska. Demonstracija proti srbskemu delu našega naroda je bila jasna in za vsakogar očitna. Tembolj jasno je to, ako se pomisli, da je svoj čas iztrgal pevsko društvo „Ljubljana“ iz rok narodnjakov prosluli Susteršičijane dr. Pegan. Da so bili klerikalci pred in med vojno sovražniki Srbov, ni nič novega, da pa še sedaj, ko smo v skupni državi ujedinjeni, ne znanjo krotiti svojega sovražstva do Srbov, je več kot značilno. S temi avstrijkarji se bo res treba še temeljito pomeniti, ker avstrijanstva smo siti do grla in ga kratkomalo ne maramo.

n. **Verižništvo in tihotapstvo** se je razpaslo na naši severni meji in na laški demarkacijski črti, Maribor je poln verižnikov, posebno pa tihotapcev, v Ljubljani pa človek v tobakarni kar

na vrsto ne more priti, tako se urenjajo tihotapci, ki kupijo tobak, potem se pa zopet postavijo v vrsto in tako se to nadaljuje, dokler je v tobakarni kaj tobaka. Z vsem se ljudje danes pečajo, samo da pridejo do denarja, ne da bi jim bilo treba delati in nihče se ne sramuje, pečati se s sramotnim veriženjem in tihotapstvom. Vse je nezadovoljno, vse godrnja in vpije na vlado, nihče pa ne pomišlja na to, da vlada ne more zboljšati razmer, dokler se ljudje ne poglobljajo in se ne poprimejo poštenega dela.

n. **Predsednik Gospodarske komisije** za stvarno demobilizacijo odpotuje uradno za nekaj dni iz Ljubljane in ne sprejema strank v času od 9. do 14. svečana 1920.

n. **Naša malomarnost.** Naši uradniki so morali pod Avstrijo večkrat služiti v nemških krajih in mnogo se jih je tam tudi poročilo — z Nemkami. Sedaj so ti uradniki prestavljeni v domovino in so, seveda, pripeljali s seboj tudi svoje nemške družine, ki se pa po večini nič ne trudijo, da bi se naučile slovensko in tako moramo trpeti škandal, da soproge mnogih naših uradnikov v Celju — govoriyo nemško in zaradi njih soprogi in drugi Slovenci, ki pridejo v njihovo družbo! Najlepše je pa to, da so mnogi tudi svoje otroke vzgojili tako, da slovensko ne znajo. Da, da: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.“

n. **Tudi v Zagrebu** se je — po ljubljanskem vzoru — ustanovil urad proti verižništvu, navijanju cen in tihotapstvu, ker na Hrvatskem v tem oziru ni nič boljše kot pri nas, tudi tam bi hotel postati vsak kar čez noč milijonar na lahek način, brez dela.

n. **Ponarejeni tisočaki.** Razni delomrzni ljudje hočejo izkoristiti kratak čas, ki nas še deli od zamenjave kronskih bankovcev v jugoslovske dinarsko-kronske bankovce, in ponarejajo kolke za naše bankovce. Potrebna je največja previdnost, posebno pri sprejemanju tisočkronskih bankovcev, ker ponarejalci ponarejajo najraje visoke bankovce, ker na ta način imajo najmanj dela. Poteze na okraskih ponarejenih kolkov so drugačne kot na pravih kolkih, orel je ponarejen prav slabo. Žigi so tudi napačni in je v njih navadno veliko slovničnih napak, ker so jih pač delali Nemci.

n. **Enodnevna splošna stavka** je bila v Beogradu kot protest proti vladi, ki je energično zatrla gibanje železničarjev na progi Zajčar-Paračin, kjer so železničarji kar prevzeli celo železniško progo v svoje roke in niso priznavali nobene oblasti nad sabo, kakor smo svoječasno že poročali. Enodnevna splošna stavka v Beogradu je potekla mirno, brez vsakih incidentov; promet ni počival, pač pa časopisi niso izšli.

n. **Carinski uradi na Gorenjskem.** Finančni minister je razpustil carinski urad II. vrste na Jesenicah, oddelek jeseniškega carinskega urada v Bohinjski Bistrici je bil pa povzdignjen v glavno carinarnico II. vrste z oddelkom v Kranjski gori.

n. **Sol in petrolej na Štajerskem.** Podpolkovnik Davorin Zunkovič, znani naš geolog, je razkril na Štajerskem več izdatnih solišč in vrelcev petroleja. Vrelci petroleja se baje nahajajo docela na površju. Sol se je baje na dotičnih krajih že svoječasno kopala ali je avstrijska vlada dala ta solišča zasuti, da bi ne bil oškodovan državni monopol za sol. Z izrabo solišč in petrolejskih vrelcev nameravajo pričeti že meseca marca.

n. **Gasilno društvo v Žireh** je priredilo dne 1. t. m. svojo vsakoletno veselico v Sokolskem domu. Pod vodstvom učitelja, g. Stenovca, so priredili domači fantje in dekleta enodejanko „Bratranec“ z dobrim uspehom, za kar jim je občinstvo bilo zelo hvaležno. Občinstva je bilo dosti, ker zavedni Žirovci vedo ceniti pomen društva.

n. **Nemci vedno enaki.** Berlinski vseučiliški profesor G. F. Nicolai je velik zagovornik miru in tega svojega prepričanja niti med vojno ni skrival. Nemške vojaške oblasti so ga zaradi tega začele preganjati in on je moral skrivaj zbežati na Nizozemsko. Sedaj se je vrnil, ker je mislil, da bo imel mir, saj so Nemci vendar gotovo že sprevideli, da je on imel prav. Ampak miroljubni profesor se je zmotil, ker ko je hotel zopet predavati na vseučilišču v Berlinu, so mu dijaki rekli, da ga ne marajo poslušati in na koncu koncev mu je še rektor zabranil predavati! Taki so pač, ti Nemci!

n. **Iz Oplotnice** nam pišejo: Večkrat so že naši nasprotniki k pogrebu zvonili naši demokratski stranki, pa nič ne pomaga; stranka vedno bolj dviga glavo. Dne 2. t. m. se je vršil občni

